

LISTY
FILOLOGICKÉ
FOLIA
PHILOGICA

139/2016/3–4

MATĚJ KORAMBUS († 1536)
NOVÝ POKUS O SHRNU TÍ ŽIVOTA A DÍLA
UTRAKVISTICKÉHO HUMANISTY

OTA HALAMA (Praha)

Naše nevelké znalosti o životě a díle znalce řeckého a latinského jazyka, církevního politika, rektora pražské univerzity a slovanského opata Matěje Koramba zůstávají přes recentní zpracovávání témat spojených s domácím humanismem dosud stále poplatné informacím shromážděným autory *Rukověti humanistického básnictví v Čechách a na Moravě* před více než čtyřiceti lety.¹ Pokusíme-li se nyní rozšířit tato známá data o nové poznatky, mohl by korambovský bio-bibliografický medailon vypadat následovně:

Matěj Korambus (lat. Matthias Corambus či Chorambus) pocházel ze slezského městečka Třebnice (Trzebnica), ležícího asi dvacet kilometrů severně od Vratislavi. V pramenech se poprvé objevuje tento Slezan na jaře roku 1500 jako bakalář pražské univerzity² a poté na několik let mizí. Znovu jej nalezneme roku 1507, kdy byl zapsán v matrice univerzity v Basileji jako *Mathias Corambus, arcium et medicine doctor*,³ ale

¹ Srov. JOSEF HEJNIC – JAN MARTÍNEK, *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě*, III: K–M, Praha 1969 [dále jen *Rukověť*, III], s. 70–71.

² Srov. *Liber decanorum facultatis philosophicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1367 usque ad annum 1585*, II (= *Monumenta historica Universitatis Caroli-Ferdinandea Pragensis*, I/2), Pragae 1832, s. 187. Bakalářské promoce se Korambovi dostalo za děkanství mistra Matěje z Pelhřimova, spolu s ním byl promován např. později známý mistr Václav z Pacova nebo Korambův nástupce v administrátorském úřadě Václav Šišmánek z Litomyšle.

³ Srov. rukopis Basel, Universitätsbibliothek, sign. AN II 3: Rektoratsmatrikel der Universität Basel, Band 1 (1460–1567), fol. 118r (rukopis dostupný on-line: <http://>

uveden jako nemajetný, protože zproštěný poplatku za promoci. V Basileji Korambus zůstal jistě až do jara následujícího roku, neboť datem *octavo calendas Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo octavo* se zde končí Korambova předmluva k jeho dosud nám neznámému tištěnému dílu *Septem psalmi poenitentiales*.⁴

Korambův zájem o parafráze biblických žalmů byl dosud znám jen z historického *Kalendaria* Prokopa Lupáče z Hlavačova z roku 1578, které při příležitosti Korambova úmrtního dne uvádí: *extat typis expressa eius paraphrasis in psalmum 50*.⁵ Basilejský tisk sedmi kajících žalmů tuto Lupáčovu zprávu významně doplňuje, současně lze poukázat i k tomu, že v jazykově českém prostředí této doby vyšel v českém pře-

www.e-codices.unifr.ch/de/list/one/ubb/AN-II-0003; ověřeno 20. 6. 2016). Rektorem v čase Korambovy promoce byl Christian Strub Sulgensis († 1513), k němuž srov. RUDOLF THOMMEN, *Die Rektoren der Universität Basel von 1460–1910*, in: *Festschrift zur Feier des 450jährigen Bestehens der Universität Basel*, Basel 1910, s. 20–21. Vzhledem ke svému badatelskému zájmu nemohl Koramba podchytit v basilejské matrice KAREL ŠITA, *Studenti z českých zemí na basilejské universitě v době reformace*, in: *Theologická příloha Křesťanské revue* 21, 1954, č. 1, s. 14–19.

⁴ *Septem psalmi poenitentiales metris elegiacis inclusi: iuxta intelligentiam titulorum a beato Augustino relictam*, Basel, Gregor Bartholomeus 1508; použitý exemplář Augsburg, Universitätsbibliothek, sign. 02/A 191 přív. 4.; srov. VD16 ZV 30005 (*Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des 16. Jahrhunderts*; dostupné on-line: https://opacplus.bib-bvb.de/TouchPoint_touchpoint/start.do?SearchProfile=Altbestand&SearchType=2; ověřeno 20. 6. 2016). Tisk eviduje rovněž GUSTAV BAUCH, *Bibliographie der schlesischen Renaissance (1475 bis 1521)*, in: *Silesiaca. Festschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens zum siebzigsten Geburtstage seines Präses Colmar Grünhagen*, Breslau 1898, s. 145–186, zde s. 178, č. 119, s chybnou datací i dalšími údaji. Další exemplář uvádí katalog *Opera poetica Basiliensia* (dostupné on-line: <http://ub.unibas.ch/cmsdata/spezialkataloge/poeba/poeba-002805540.html>; ověřeno 20. 6. 2016). Výše zmíněná Korambova předmluva je v tisku obsažena na stranách ib–iia a má nadpis: *Mathias Chorambus Trebnitius, venerabili viro domino et magistro Mathiae Sambucello, sacrae theologiae baccalaureo dignissimo amicoque singulari, salutem*. Dedikantem Korambova díla byl Matthias Holderlin, řečený Sambucellus, v době Korambových studií děkan a později rektor basilejské univerzity (1513), autor a vydavatel řady spisů.

⁵ PROKOP LUPÁČ Z HLAVAČOVA, *Rerum Boemicarum ephemeris, sive Kalendarium historicum*, Praha, Jiří Černý 1584, s. V5b: A. D. 1536. *Mathias Corambus, Academiae Pragensis magister et professor publicus, post et presbyter ac theologus, adhaec consistorii sive iudicii ecclesiastici Pragensis sub utraque administrator, in aede Slovanica sive Slavonica hoc die sepelitur. Extat typis expressa eius paraphrasis in Psalmum 50. Et confutatio articulorum Pikharditarum, quos ita ille vocat.*

kladu titul *Na žalm Daviduo „Smiluj se nade mnú, Bože“ – výklad bratra Jeronýma, řádu kazateluo v Vlaších, cierkví potupeného*. Toto dílo ve Florencii roku 1498 popraveného dominikána Girolama Savonarolo, vydané v pražské tiskárně Mikuláše Konáče z Hodiškova roku 1514,⁶ totiž dobře koresponduje s Korambovou parafrází téhož žalmu, který spolu s kajícími žalmy odpovídal náladě tehdejší doby.

Další jistou zprávou o Korambově životě je zápis litoměřické městské knihy ze 4. listopadu 1510, kdy s ním učinili zástupci města smlouvu o platech vázaných k zdejšímu farářskému místu. Jen o půl roku dříve, 14. dubna 1510, však již Korambovi napsal svůj list mistr Václav Písecký a díky němu víme, že mezi svými Korambus už tehdy platil za respektovaného grécistu.⁷ Bylo-li však dosud známo jen datum Korambovy pražské bakalářské promoce a v boloňských listech Václava Píseckého z roku 1510 byla zmíněna jeho výtečná znalost druhého klasického jazyka, pochopitelně tak vznikal dostatečný prostor pro vznik hypotéz, které by tento fakt objasnily. František Faustin Procházka dal proto Korambově znalosti řečtiny vzniknout v Itálii.⁸ Podle Josefa Truhláře se Korambus naučil řečtině na základě samostudia erfurtské učebnice z roku 1501.⁹ Podle autorů *Rukověti humanistického básnictví* se pak Korambus se základy řečtiny seznámil doma a její znalost prohloubil

⁶ Srov. *Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století*, (vyd.) ZDENĚK VÁCLAV TOBOLKA – BEDŘIŠKA WIZDÁLKOVÁ – FRANTIŠEK HORÁK, Praha 1925–1967, č. 15 236 (*KPS – Databáze Knihopis*, spravovaná Národní knihovnou ČR, je k dispozici rovněž on-line: <http://www.knihopis.cz>; ověřeno 20. 6. 2016).

⁷ Srov. *Dva listáře humanistické. I. Dra. Racka Doubravského. II. M. Václava Píseckého s doplňkem listáře Jana Šlechty ze Všehrd*, (vyd.) JOSEF TRUHLÁŘ, Praha 1897, s. 46–47, č. 14 (list Václava Píseckého Korambovi), s. 49–53, č. 16 (Píseckého list Michalovi ze Stráže se zmínkou o Korambovi) a s. 54–63, č. 18 (Píseckého list témuž s další zmínkou o Korambovi).

⁸ Srov. FRANTIŠEK FAUSTIN PROCHÁSKA, *De saecularibus liberalium artium in Bohemia et Moravia fatis commentarius*, Pragae 1782, s. 256: *Mathias Corambus, decanus Litomericensis et consistorii sub utraque administrator, postquam lauream magistrorum Pragae adeptus est, in Italiam graecarum litterarum gratia abiit, quo nomine postea Academiae Pragensis rector a M. Chocenio publice collaudatus est.*

⁹ Srov. JOSEF TRUHLÁŘ, *Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II.*, Praha 1894, s. 136: „Byl to samouk, kterému nejspíš do ruky se dostala první grammatika řecká, kterou v Erfurtě r. 1501 vytisknouti dal Mikuláš Maršalk ‚Prisciani περί συνταξέως h. e. de constructione libri graecanica scriptura‘. Při ní jest Maršalkova ‚Orthographia‘, v níž o latinských a řeckých písmenech a o řeckém přízvučku se jedná a řecký očenáš a zdrávas za četbu se přidává.“

v Itálii, kam se vydal někdy po své magisterské promoci z roku 1518.¹⁰ Vzhledem k výše řečenému lze ale předpokládat, že Korambus možná Itálii v souvislosti se studiem řečtiny nikdy nenavštívil a řecký jazyk se naučil na basilejské univerzitě, takže k jeho hypotetickému italskému studiu svedly badatele především samy kontakty s Václavem Píseckým. Pokud se totiž Korambus roku 1500 stal v Praze bakalářem a roku 1507 už byl v Basileji při promoci zapsán do rektorské knihy jako doktor svobodných umění a medicíny, na italské cesty by mu nezbývalo příliš času. V matrice studentů německého národa boloňské univerzity, která by se nabízela jako vhodný prostor ke studiu řečtiny ve vyhlášených zdech zdejší alma mater a nahrávala by seznámení s Píseckým právě zde, Korambovo jméno v patričních letech také nenalezneme.¹¹ Konečně musíme zcela odmítnout i možnost naposledy zmíněnou, počítající s jeho odchodem na jih po pražské magisterské promoci roku 1518, neboť tehdy již byl Korambus téměř rok ve funkci administrátora církve podobojí a v tomto úřadě setrval až do roku 1520, kdy sice abdikoval, ale Prahu až do roku 1523 nikdy nadlouho neopustil.

Připustíme-li přesto Korambovu cestu do Itálie, pak mohla mít souvislost jedině s jeho kněžským svěcením, o němž však zatím nevíme nic bližšího. Byl-li na podzim roku 1510 magistrátem v Litoměřicích již smluvně přivázan k zdejší faře podobojí a bylo-li v Čechách tehdy zvykem, že před vstupem na faru absolvoval kandidát přibližně tři roky jako kaplan pod dozorem jiného faráře,¹² nabízí se jako jistá možnost, že Korambus byl vysvěcen asi nedlouho po své basilejské promoci a vzhledem k dosaženému vzdělání mu bylo po návratu do Čech jeho zkušební kaplanské období výrazně zkráceno. Každopádně právě ona litoměřická smlouva „s farářem novým o faru“ z listopadu 1510 je jedinečným do-

¹⁰ Srov. *Rukověť*, III, s. 70: „Po promoci magisterské se odebral do Itálie studovat řečtinu. Pěstoval ji už dříve, jak svědčí zmínky o tom v korespondenci Václava Píseckého z r. 1510; Korambus složil dokonce básnický list, Píseckému poslaný, po řecku.“

¹¹ Srov. GUSTAV C. KNOD, *Deutsche Studenten in Bologna (1289–1562). Bibliographischer Index zu den Acta nationis Germanicae universitatis Bononiensis*, Berlin 1899.

¹² Srov. NOEMI REJCHRTOVÁ, *Zkušební písemná práce utrakvistického kněze*, in: *Do posledních končin. Sborník prací Josefu Smolíkově k 60. narozeninám (= Studie a texty Komenského evangelické bohoslovecké fakulty*, 5), (vyd.) PAVEL FILIPÍ – AMEDEO MOLNÁR, Praha 1982, s. 45–63; TÁŽ, *K společenskému postavení utrakvistických kaplanů*, in: *Tavola rotonda 1983. Xenia Amedeo Molnár sexagenario ab amicis oblata*, Praha 1983, s. 93–101.

kladem toho, že již před rokem 1518 byl Korambus v Čechách jmenován jako „pan mistr“, ačkoli to ve skutečnosti neodpovídalo ani jím již dosaženému basilejskému gradu, ani zatím ještě vzdálenému gradu pražskému.¹³

V Litoměřicích měl být podle zmíněné smlouvy Korambus jako farář a děkan podobojí zajištěn poměrně slušně. Jeho týdenní plat měl činit dvě kopy grošů míšenských, spolu s dalšími zdejšími kněžími se měl každoročně dělit o jednorázový příspěvek dalších osmnácti míšenských kop a k dispozici mu byly rovněž vinice po bývalém faráři, obilné desátky a zásoba dříví na otop pro první rok v úřadě. Podrobnější údaje o Korambově působení v Litoměřicích však vzhledem k dochování tamních městských pramenů nemáme a jedinými známými skutečnostmi zůstává, že dobře vycházel s litoměřickým proboštem Janem Žákem, voleným administrátorem pražského arcibiskupství římské strany, který mu půjčoval řecké knihy ze zastavené knihovny pana Jana Ptacha z Haugvic,¹⁴ a že zde sepsal zřejmě husovské exodion na iluminaci slavného Litoměřického graduálu z roku 1517 se známým obrazem upálení mistra Jana Husa.¹⁵

Tři roky po své instalaci na litoměřickou faru se Korambus začal objevovat na širší církevně-politické scéně jagellonských Čech. Se svým bývalým univerzitním učitelem a nyní administrátorem církve podobojí Pavlem Žateckým, pražským svatojindřišským farářem Janem Búchalem a radním písařem Jakubem z Prahy se zúčastnil poselstva, které

¹³ Srov. *Městská kniha Litoměřic (1341)–1562 v kontextu písemnosti městské kanceláře* (= *Libri civitatis*, 3), (vyd.) BARBORA KOCÁNOVÁ – JINDŘICH TOMAS ET ALII, Ústí nad Labem 2006, s. 113, č. 37; že jde v tomto případě právě o Matěje Koramba, editoři bohužel nevedli.

¹⁴ Srov. IVAN HLAVÁČEK, *Knihovna litoměřického probošta Jana Žáka*, in: *Listy filologické* 88, 1965, s. 308–321, zde s. 311 a 317. K dalším litoměřickým aktivitám Matěje Koramba srov. JAROSLAV MACEK, *950 let litoměřické kapituly*, Kostelní Vydří 2007, s. 60–61; OLDŘICH KOTYZA – JAN SMETANA – JINDŘICH TOMAS, *Dějiny města Litoměřice*, Litoměřice 1997, s. 165.

¹⁵ Srov. *Historické spisy Petra z Mladoňovic a jiné zprávy a paměti o M. Janovi Husovi a M. Jeronýmovi z Prahy*, in: *Fontes rerum Bohemicarum / Prameny dějin českých*, VIII, (vyd.) VÁCLAV NOVOTNÝ, Praha 1932, s. CXXIII a 437; JAROSLAV MACEK, *Mistr Jan Hus v Litoměřickém graduálu*, in: *Litoměřicko – Vlastivědný sborník* 23, 1987, s. 107–134. V současnosti se k autorské atribuci exodia připojila také studentka JANA KABOURKOVÁ, *Litoměřický graduál z roku 1517*, Praha, Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav dějin křesťanského umění (bakalářská práce) 2013, s. 98–99.

v březnu 1513 jednalo na budínském dvoře krále Ludvíka o možnosti obnovit činnost pražského arcibiskupství a vyrovnat majetkové spory mezi církví podjednou a podobojí.¹⁶ Později se Korambus svým tištěným dílem z roku 1516 (*Sermones XII in Apologiam Valdensium facti catholicorumque virorum sentenciis verissime fulciti, domino doctori Petro, civi Luthomericensium dignissimo, ob antiquam dilectionis necessitudinem iure dicati*) postavil na stranu utrakvistických protivníků jednoty bratrské a k této své polemice připojil také veršovanou skladbu *Epaenothrenos super regno Bohemiae carmine heroico et jambico catalectico*, věnovanou přednímu ochránci tehdejších bratří, litomyšlskému pánu Vilémovi Kostkovi z Postupic.¹⁷ Konečně roku 1517 Korambus stanul po smrti mistra Pavla Žateckého také v čele samotné církve podobojí jako její nově zvolený administrátor.

Volba Matěje Koramba se konala při příležitosti pražského sněmu stavů podobojí dne 23. listopadu 1517¹⁸ a nový předák českých utrakvistů se brzy po ní osvědčil jako schopný řečník a agitátor jak při příležitosti zemských sněmovních jednání v březnu 1518,¹⁹ tak také v čase sjednocování pražských měst na konci léta téhož roku.²⁰ Formálně Korambus zpočátku sice zůstal litoměřickým děkanem, fakticky se však nyní pohyboval především na území hlavního města. Zmíněného roku 1518 se však podrobil i magisterské zkoušce na pražské univerzitě a došel mistrovského titulu za tehdejšího rektorátu Vavřince Třeboňského.²¹

¹⁶ Srov. *Starí letopisové čeští od roku 1378 do 1527*, (vyd.) FRANTIŠEK PALACKÝ, in: *Dílo Františka Palackého*, II, (vyd.) JAROSLAV CHARVÁT, Praha 1941, s. 285. Ke kontextu tohoto jednání srov. OTA HALAMA, *Utrakvistická konfese z roku 1513*, in: *Studia historica Brunensia* 62, 2015, č. 1, s. 373–387, zde s. 378–379.

¹⁷ Obsah tisku podali JOSEF HEJNIC – JAN MARTÍNEK, *Rukověť humanistického básnictví*, III, s. 71; ke kontextu jeho vydání srov. OTA HALAMA, *Tištěná polemika s Jednotou bratrskou v době jagellonské (1500–1526)*, v tisku. Mladší anonymní rukopis *Historia fratrum* (Praha, Národní knihovna České republiky, sign. XVII F 51a, fol. 193v) uvádí: „Léta Páně 1517. ... učinil bratr Lukáš odpor a psaní proti dvanácti kázaním, učiněným od kněze Lutoměřického, kderyž slove Corambus.“ Tento spis bratrského biskupa se však nedochoval.

¹⁸ Srov. *Starí letopisové čeští*, s. 343.

¹⁹ Tamtéž, s. 344–345.

²⁰ Tamtéž, s. 348.

²¹ Srov. *Liber decanorum facultatis philosophicae Universitatis Pragensis*, I/1, s. 263: *Item anno sequenti 1518. mox post octavam Epiphaniae magnificus hujus universitatis rector, Laurentius Triboniensis aperuit examen magisterii; ad quod processerunt honesti baccalarii, spirituales: Mathias Korambus Trebonius, administrator in spiritualibus, plebanus in Lithomirzic...*

Korambovo pražské *examen* je v kontextu řečeného malou záhadou. Víme, že již roku 1507 dosáhl Korambus v Basileji doktorského gradu, v Čechách byl nedlouho poté titulován jako mistr a mistrem zůstal i po své magisterské promoci z roku 1518. Pražská univerzita mohla zřejmě asi jen stěží nostrifikovat zahraniční titul, který sama nebyla schopna udílet a spokojila se v Korambově případě jen se svým nejvyšším titulem. Přesto právě tyto zprávy o Korambově promoci nám umožňují nahlédnout, odkud autoři *Rukověti humanistického básnictví* čerpali své výše uvedené informace o Korambově italském pobytu, protože například v jimi uvedeném projevu mistra Martina Bacháčka z Nauměřic z roku 1616 čteme, že *Matthias Corambus, cum jam decanus Litomerzicensis et consistorii sub utraque administrator esset, examini professorum se subjecit et magistralem lauream a magistro Laurentio Trebonio, academiae rectore, adeptus, in Italiam Graecarum literarum gratia se recepit.*²²

Výše jsme již seznali, že zpočátku vystupoval administrátor Korambus spíše jako církevní politik nežli úřadující teolog a že jeho starší odpor k českým bratřím plynul z niterného zakotvení v tradičních mantinelech českého utrakvismu. Dva roky po své volbě však už Korambus řeší otázky ryze teologické, spojené s pražskými kněžími Janem Poduškou z Týna a Janem Mirošem od sv. Kříže Většího. Oba právě jmenované známe z odborné literatury jako tzv. první pražské luterány, ale toto tradiční označení plyne z prostého faktu, že týnský farář Poduška vstoupil do písemného styku s Martinem Lutherem a že kněz Jan Miroš patřil k známým radikálním kněžím Pražské bouře, s níž je domácí recepce luterství spojována. Když však administrátor Korambus 24. srpna 1519 svolal synodu děkanů církve podobojí, s nimiž chtěl řešit bludné články výše zmíněných kněží, neslyšíme v této souvislosti nic o pronikání Lutherova učení do Prahy a jediný nám známý probíraný synodní článek se tehdy týkal jen záповědi modlitby *Ave Maria*, tedy tématu, jemuž byl Luther sám ještě vzdálen.²³

²² Srov. *Programmata Academiae Pragensis anno 1610. sub rectore nobili et magnifico viro, domino magistro Martino Bachacio Naumierziczio a Naumierzicz etc.*, in: *Programmatum Academiae Pragensis quinquennialium cum semestri sub variis rectoribus, prorektoribus et facultatis decanis fasciculus*, Praha, Jan Stříbrský 1616, s. A5a–A5b. Na tento tisk v souvislosti s Korambem upozorňuje po Balbínovi též *Rukověť*, III, s. 70.

²³ Paměť o synodě zachoval pouze mistr Jiří Písecký, srov. *Listy a kroniky mistra Jiřího Píseckého*, in: *Fontes rerum Bohemicarum / Prameny dějin českých*, VI: Kro-

Komplikovaný vývoj církevně-politické situace v zemi po roce 1519 učinil z předního zastávce utrakvistického tradičního pravověří osobu nepohodlnou jak pro významnou část české šlechty, tak pro radikalizované pražské měšťany a především radikální kněží. Jejich společným úsilím byl 20. dubna 1520 Korambus odvolán z úřadu administrátora církve podobojí a nahrazen svým někdejší spoluzákem mistrem Václavem Šišmánekem z Litomyšle.²⁴ Odvolaný administrátor poté v postě roku 1522 oslavil skladbou *Saphicon Mathiae Chorambi in adventu Ludovici regis Boëmiæ* příjezd krále Ludvíka Jagellonského do Prahy a vyslovil v ní naději na nápravu rozbouřených poměrů, v jejichž středu tehdy stál.²⁵ Pouhý rok nato, 23. července 1523, se však už přičiněním pražských radikálů stal z bývalého administrátora a dvou dalších pražských konzervativních kněží exulant.²⁶

Korambovo vypovězení z Prahy je třeba vnímat v širším kontextu. V kronice Bartoše Písaře se sice Korambus jeví jako jeden z předních odpůrců reformy českého utrakvismu na počátku dvacátých let a jako významný prořímský agitátor, který je ve prospěch česko-římské církevní unie schopen obětovat cokoli. Už ale z uvedeného Korambova projevu z jara 1518 vyplývá, že mistr Matěj, stejně jako jeho předchůdce mistr Pavel Žatecký, byl sice schopen představit si církevní unii Čechů a Římanů a zároveň požadovat po Jagelloncích jejich královské angažmá na papežském dvoře ve věci kompaktát a pražského arcibiskupa

nika pražská Bartoše Písaře – Paměti o bouři Pražské roku 1524 – Listy a kroniky mistra Jiřího Píseckého – Přílohy, (vyd.) JOSEF VÍTĚZSLAV ŠÍMÁK, Praha 1907, s. 356; k synodě stov. BLANKA ZILYNSKÁ, *Synody v Čechách 1440–1540. Proměny synodální praxe v Čechách v kontextu vývoje synodality v Evropě*, Praha 2008 (nepublikovaná dizertační práce), s. 95, č. 39.

²⁴ Srov. *Starší letopisové čeští*, s. 365–366.

²⁵ Srov. rukopis Praha, Národní knihovna ČR, sign. 10 A 25 přív., fol. 38r–38v; rukopisný přírůbek k tisku *Farrago nova epistolarum Des. Erasmi Roterodami ad alios et aliorum ad hunc, admixtis quibusdam, quas scripsit etiam adolescens*, Basel, Iohannes Frobenius 1519, obsahuje především Truhlářem vydané listy mistra Václava Píseckého a Václava ze Stráže.

²⁶ Srov. *Starší letopisové čeští*, s. 382; *Kronika pražská Bartoše Písaře*, in: *Fontes rerum Bohemicarum I Prameny dějin českých*, VI, (vyd.) JOSEF VÍTĚZSLAV ŠÍMÁK, Praha 1907, s. 19. Jako Korambovo působíště před vyhnáním z Prahy uvádí VÁCLAV VLADIVOJ TOMEK, *Dějepis města Prahy*, IX, Praha 1893, s. 340, staroměstský kostel sv. Haštala. Z Bartošovy kroniky (*Kronika pražská Bartoše Písaře*, s. 19) však víme, že farářem zde byl v tomto čase kněz Šimon, takže místo Korambova kněžského působení v Praze zůstává nejisté.

církve podjednou a podobojí, současně však Korambus, stejně jako Žatecký, zůstával obhájcem vlastní církve, takže nemnoha specifik českého utrakvismu se nebyl schopen vzdát. Připustíme-li si pak také hypotézu Ferdinanda Hrejsy, podle níž byl Korambus autorem anonymní postily z roku 1523,²⁷ jevil by se Korambus jako postava politicky a teologicky mnohem složitější, než se na první pohled zdá.

Svůj nedlouhý a zřejmě vcelku pohodlný exil strávil Korambus u kutnohorského kněze a děkana Jana Búchala,²⁸ s nímž se znal jistě již od roku 1513, kdy spolu z Prahy vyrazili marně jednat o církevní unii a realizaci kompaktát na královský dvůr v Budíně. Návrat do Prahy mu umožnil na počátku léta roku 1524 provedený převrat, za nímž stál pražský politik Jan Pašek z Vratu a administrátor Havel Cahera ze Žatce. Korambus, který se do Prahy vrátil teprve na podzim řečeného roku, byl sám za svou věrnost tradičním utrakvistickým hodnotám následně odměněn zprvu jen účastí na novém budínském jednání o církevní unii v květnu roku 1525.²⁹ O rok později již byl zvolen rektorem pražské univerzity³⁰ a téhož roku se stal po zesnulém Janu Oslovi z Vratu také opatem Slovanského kláštera na Novém Městě pražském.³¹

Závěr Korambova života je doložen v pramenech opět jen zcela sporadicky.³² Z druhé ruky víme o Korambově českém listu sice s uvedením data *sabbato ante festum Magdalenae*, ale bez vročení, v němž

²⁷ Srov. FERDINAND HREJSA, *Postila z r. 1523*, in: *Časopis Národního musea* 109, 1935, s. 21–41; hypotéza o Korambově autorství uvedena a zdůvodněna na s. 35–41.

²⁸ Srov. *Listy a kronika mistra Jiřího Píseckého*, s. 359–360.

²⁹ Srov. *Kronika pražská Bartoše Písaře*, s. 152–154; *Paměti o bouři Pražské roku 1524*, in: *Fontes rerum Bohemiarum / Prameny dějin českých*, VI, (vyd.) JOSEF VÍTĚZSLAV ŠIMÁK, Praha 1907, s. 321–326. S patřičným kontextem budínských rozhovorů seznamuje ANTONÍN KALOUS, *Jednání o unii katolíků a utrakvistů ve dvacátých letech 16. století*, in: *Zrození mýtu. Dva životy husitské epochy. K počtě Petra Čorneje*, (vyd.) ROBERT NOVOTNÝ – PETR ŠÁMAL, Praha – Litomyšl 2011, s. 183–190.

³⁰ Srov. seznam rektorů pražské univerzity in: ZIKMUND WINTER, *O životě na vysokých školách pražských knihy dvojce*, Praha 1899, s. 571.

³¹ Srov. *Paměti o bouři Pražské roku 1524*, s. 321.

³² V pražských městských knihách se v tomto období mihne Matěj Korambus jen dvakrát a pokaždé v souvislosti s finančními odkazy pražských kněží: v červenci 1525 blíže neznámý kněz Prokop odkazuje Korambovi 20 kop míšenských grošů (rukopis Praha, Archiv hlavního města Prahy, sign. 2142: *Liber testamentorum 1518–1564*, fol. 157v), v březnu 1529 mu týnský farář Viktorin odkazuje dva uherské zlaté, ovšem „bude-li chtíti na pohřeb přijíti“, tamtéž, fol. 219v; srov. *Základy starého mstopisu Pražského (1437–1620)*, I/1, (vyd.) JOSEF TEIGE, Praha 1910, s. 483.

z pozice opata požadoval navrácení zběhlého slovanského mnicha Tomáše Molka, který se po svém útěku z pražského utrakvistického klášte-
ra usadil v Hradci Králové.³³ Poslední zprávou o něm pak zatím zůstává
*Epistola magistri Mathie Corambi, viri utraque literatura ornatissimi,
in qua, quid missa sit et unde ducatur, declarat,*³⁴ datovaná v Slovan-
ském klášteře *pridie apostoli Mathiae* roku 1534 a později připojená
k rukopisu protibratrské polemiky kněze Bartoloměje Dvorského *De
sacrificii oblatione libri duo, adversus Pighardos, catholicorum viro-
rum iudicio humiliter commendati.*³⁵ Podle Prokopa Lupáče z Hlava-
čova, Daniela Adama z Veleslavína či Bohuslava Balbína zemřel mistr
Matěj Korambus ve Slovanském klášteře na Novém Městě pražském
2. července 1536.³⁶

Nevelkým textem jsme se pokusili znovu shrnout a doplnit obrázek
života a díla politicky aktivního utrakvistického kněze doby jagellonské,
mistra Matěje Koramba. Poznali jsme jej především jako odchovance
basilejské univerzity, který byl v čilém styku se zdejšími okruhem huma-
nistických vzdělavců. Odvodili jsme z pramenů možnost, že Korambo-
va znalost řečtiny neměla u nás až na určité výjimky žádný ohlas a jeho
dochované dílo poetické i polemické zůstává proto psané v naprosté vět-
šině latinsky. A konečně jsme poukázali i na to, že až do své smrti stál
Korambus pevně zakořeněn ve starších tradicích českého utrakvismu,
které hájil jak proti Římu, tak proti domácímu sektářství.

³³ Srov. *Druhý železný obraz města Králové Hradce nad Labem... rozdíl 2. od roku 1500 až do roku 1546... od kněze Františka de Paula Švenda, rodiče Králové-
hradeckého*, Hradec Králové 1802, s. 169–170.

³⁴ Srov. rukopis Praha, Národní knihovna ČR, sign. X E 22, fol. 60v–61r.

³⁵ Tamtéž, fol. 1r–60r.

³⁶ Srov. výše pozn. 5; DANIEL ADAM Z VELESLAVÍNA, *Kalendář historický, krátké
a sumovní poznamenání všech dnův jednoho každého měsíce přes celý rok*, Pra-
ha, Daniel Adam z Veleslavína 1590, s. 364: „Léta 1536. umřel M. Matěj Corambus,
profesor v učením Pražském, kněz a administrátor konsistoře pražské pod obojí. Po-
chován v Slovanech.“ BOHUSLAV BALBÍN, *Bohemia docta*, I, (ed.) RAPHAEL UNGAR,
Praha, Johannes Adamus Hagen 1776, s. 64: *M. Mathias Corambus in Programmatis
scribitur ante mortem rector fuisse Universitatis; est autem mortuus anno 1536
2. Iulii*. Josef Hejnic a Jan Martínek (*Rukověť*, III, s. 70) uvádějí jako datum Koram-
bovy smrti předvečer skonu Erasma Rotterdamského, tedy 11. červenec 1536.

Summary

MATTHIAS KORAMBUS († 1536) THE LIFE AND WORK OF AN UTRAQUIST HUMANIST RECONSIDERED

The last and actually the only study so-far devoted to the life and work of an Utraquist priest Matthias Korambus († 1536) has been a short entry in the third volume of *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě / Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae* (Prague 1969). This entry is now supplemented and corrected in a significant way. Above all, it has been discovered that Korambus studied at the University of Basel, where he accomplished a doctoral grade in 1507. Hitherto unknown was also his first work *Septem psalmi poenitentiales*, printed in Basel in 1508 and containing a dedication to the professor Matthias Holderlin-Sambucellus. Accordingly, the hypothesis that Korambus studied Greek in Italy is now to be rejected. The last contribution of the present text consists in the emphasis on Korambus' involvement in religious controversies in Bohemia during the 20s of the 16th century.

Keywords: Matěj Korambus; 16th Century; Bohemia; Prague; Humanism; Utraquism

OTA HALAMA, Katedra církevních dějin, Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy, Černá 9, 115 55 Praha 1, ohalama@etf.cuni.cz.